

Tisková zpráva, Brno, 1. dubna 2022

Vědkyně z MU se podílela na objasnění 1400 let staré záhady původu Avarů

Multidisciplinární výzkumný tým genetiků, archeologů a historiků z řady institucí z Evropy, Asie a Severní Ameriky, včetně Zuzany Hofmanové z Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, získal první lidská genomická data, která ukazují na původ Avarů. Výzkum je publikován v dubnovém čísle prestižního vědeckého časopisu Cell.

Avaři, byli úspěšnějšími nástupci Attilových Hunů a vládli velké části střední a východní Evropy téměř 250 let. V České republice jsou proslulí jako nepřátelé Slovanů a odpůrci Sámovy říše. Podle vědeckých publikací přišli Avaři někde ze střední Asie v šestém století našeho letopočtu, ale jak antičtí autoři, tak moderní historikové a archeologové dlouho spekovali o tom, odkud pocházeli předtím. Zda jejich jádro přišlo ze západní Eurasie, nebo to byli potomci mongolské říše Rouran (česky někdy Žou-žan), impozantních nepřátel Číny. Navzdory mnohaletým debatám historiků a archeologů tak zůstávalo místo původu Avarů v širokých stepích Evropy a Asie záhadou.

Tým genetiků, archeologů a historiků, jehož součástí byla i Zuzana Hofmanová, nyní pomocí DNA tuto 1400 let starou záhadu původu Avarů objasnil. Získal první lidská genomická data z nejvýznamnějších avarských lokalit objevených v současném Maďarsku a našel genetický původ avarské elity v daleké oblasti severovýchodní Asie. Ve vědecké studii poskytli přímý genetický důkaz pro jednu z nejvzdálenějších a nejrychlejších migrací v historii lidstva.

V archeogenetickém výzkumu vědci analyzovali 66 jedinců z Karpatské kotliny, včetně osmi vůbec nejbohatších avarských hrobů, které kdy byly objeveny (v jednom z nich bylo např. 2,3 kg zlata). Mnohé předměty z těchto hrobů jsou k vidění na právě začínající výstavě v Schallaburgu v Rakousku. Archeogenetická analýza se věnovala i dalším jednotlivcům z Karpatské kotliny před a během doby Avarů. Historická kontextualizace genetických analýz pak vědcům umožnila zúžit načasování migrace Avarů. Z oblasti dnešního Mongolska na Kavkaz urazili během několika let více než 5000 km a po dalších deseti letech se usadili v Karpatské kotlině. V historii lidstva jde o vůbec nejrychlejší doloženou migraci na takovou vzdálenost.

„Byli jasně geneticky spojeni s populacemi ze severovýchodní Asie, včetně jedince přímo z Rouranské říše. Dále pozorujeme, že avarské elity v 7. století měli někdy až 20-30 % jiného genetického původu, pravděpodobně spojeného se severním Kavkazem a západoasijskou stepí, což by mohlo naznačovat pozdější migraci ze stepí po příchodu Avarů v 6. století,“ uvádí hlavní autor studie Guido Gnechchi-Ruscione.

Východoasijský původ lze nalézt hlavně u jedinců z předpokládaného centra avarského chanátu mezi řekami Dunaj a Tisa v moderním středním Maďarsku. „Mimo primární sídelní region však nalézáme vysokou genetickou variabilitu, zejména na jihomaďarské lokalitě Kólked. To naznačuje, že příchozí avarská skupina vládla různorodé populaci s pomocí heterogenní elity. Je zajímavé, že se mezi avarskou elitou východoasijský původ udržoval velmi dlouho, ač byli obklopeni populacemi lokálního původu. To mluví buď pro kontinuální pohyb lidí přes celou euroasijskou step, nebo pro relativní genetickou izolovanost této skupiny, možná v důsledku kulturních zvyklostí,“ vysvětluje Zuzana Hofmanová, archeogenetička a spoluautorka tohoto výzkumu.

Výsledky výzkumu mimo jiné ukazují, jak velký potenciál může být ve spolupráci mezi genetiky, archeology, historiky a antropology při výzkumu „období stěhování národů“ v prvním tisíciletí našeho

Radim Sajbot, tiskový mluvčí Masarykovy univerzity

Rektorát, Žerotínovo nám. 9, 601 77 Brno, M: +420 602 521 182, E: sajbot@rect.muni.cz, www.muni.cz

Text této tiskové zprávy, k němuž vykonává autorská práva Masarykova univerzita, je dostupný pod licenčními podmínkami Creative Commons Uvádějte autora 3.0 Česko. Užití textu na základě zákona tím není nijak omezeno, zúženo či limitováno.

letopočtu. „Toto období formování mnoha evropských hranic, jak je známe nyní, bude předmětem dalších bádání. Víme pořád mnohem méně, než se obecně předpokládá,“ dodává Zuzana Hofmanová, která se podílí i na výzkumu tohoto období v českých zemích, například spolupracujícího projektu České grantové agentury zvaného **FORMOR** o formování populace Velké Moravy.

Výzkum, který je součástí **HistoGenes** - projektu financovaného Evropskou výzkumnou radou (ERC) zkoumajícího období 400 až 900 našeho letopočtu v Karpatské kotlině z multidisciplinární perspektivy, je publikován v dubnovém čísle odborného **časopisu Cell** a je již dostupný **online**.

Odkaz na obrazové materiály:

<https://drive.google.com/drive/folders/1iTuCYpWHOqq4OpPYMi0ILF9ON1o2nTOI>

Odkaz na TZ v angličtině: <https://www.mpg.de/18495750/0330-evan-origins-of-the-avars-elucidated-with-ancient-dna-150495-x>

Kontakt: Zuzana Hofmanová, Dr. rer. nat, Ústav archeologie a muzeologie, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, tel.: +420 606 107 642, e-mail: hofmanova@mail.muni.cz